

2022 йил 5 сентябрь

№ РС-44-22

Тошкент шахри

**Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Маъмурий ишлар бўйича
судлов ҳайъати томонидан 2022 йилнинг иккинчи чорагида кассация
тартибида кўрилган ишлар бўйича суд амалиёти обзори тўғрисида**

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Раёсати Маъмурий ишлар бўйича судлов ҳайъати томонидан тайёрланган 2022 йилнинг иккинчи чорагида кассация тартибида кўрилган ишлар бўйича суд амалиёти обзори юзасидан маърузани тинглаб, қуйидагиларни таъкидлайди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Суд-ҳуқуқ тизимини янада такомиллаштириш ва суд ҳокимияти органларига ишончини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида” 2018 йил 13 июлдаги ПФ-5482-сонли Фармонида ишларни кассация тартибида кўриб чиқиш амалиёти обзорларини ҳар чорақда эълон қилиш вазифаси белгиланган бўлиб, бу суд органлари фаолиятининг янада шаффофлигини таъминлаш, аҳоли билан очиқ мулоқотни кенгайтириш ва одил судловни амалга оширишда жамоатчилик ролини кучайтиришда муҳим аҳамият касб этади.

Статистик таҳлилларга кўра, 2022 йилнинг иккинчи чорагида Олий суднинг Маъмурий ишлар бўйича судлов ҳайъати томонидан 778 та шикоят ва протестлар ўрганиб чиқилган, шундан умумий мазмундаги мурожаатлар 383 тани ташкил этган.

Шикоятларни ўрганиш натижаси бўйича уларнинг 43 тасини қабул қилиш рад этилган, 41 таси қайтарилган, 152 таси бўйича муаллифларга тушунтиришлар берилган, 6 таси тегишлилиги бўйича юборилган, 1 таси юзасидан суд қарорларига нисбатан кассация протести киритилган ҳамда 140 таси Олий суд раисининг биринчи ўринбосари томонидан рад қилинган.

Судлов ҳайъати томонидан ушбу даврда биринчи ва апелляция инстанцияси сифатида ишлар кўрилмаган.

Ушбу даврда кассация шикоятлари (протестлари) асосида 382 та иш кўриб чиқилган бўлиб, шундан 306 та иш бўйича суд ҳужжатлари ўзгаришсиз қолдирилган, 2 та иш бўйича суд ҳужжатлари ўзгартирилган, 66 та иш бўйича суд ҳужжатлари бекор қилинган, 1 та иш бўйича кассация шикояти кўрмасдан қолдирилган, 7 таси бўйича иш юритиш тугатилган.

Шунингдек, ишни кассация тартибида такроран кўриш тўғрисидаги протестлар бўйича 11 та иш кўриб чиқилган.

Таҳлиллардан кўринишича, суд қарорларининг бекор қилинишига моддий ва процессуал ҳуқуқ нормалари бузилиши, иш учун аҳамиятга эга бўлган ҳолатлар тўлиқ аниқланмаганлиги, иш ҳолатларига нотўғри баҳо

берилганлиги, айрим ҳолларда эса низога нисбатан моддий ҳуқуқ нормалари нотўғри қўлланилиши асос бўлмоқда.

Кассация инстанциясида кўрилган ишлар бўйича суд амалиёти обзорида судлар томонидан йўл қўйилаётган хатоликлар таҳлил қилинганлиги, ундаги таҳлиллар судьялар томонидан ўрганилиши ва ундан амалиётда тўғри фойдаланилиши келгусида суд қарорларининг барқарорлигини таъминлашга хизмат қилишини инобатга олиб, суд амалиёти обзорида жойларда судьялар иштирокида ўрганиш ва ундан амалиётда фойдаланишга кенгроқ эътибор қаратиш лозим.

Юқоридагиларга кўра ҳамда "Судлар тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 28-моддасига асосан, Олий суд Раёсати

Қ А Р О Р Қ И Л А Д И:

1. Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Маъмурий ишлар бўйича судлов ҳайъати томонидан 2022 йилнинг иккинчи чорагида кассация тартибида кўрилган ишлар бўйича суд амалиёти обзори иловага мувофиқ маълумот учун қабул қилинсин.

2. "Ўзбекистон Республикаси Олий суди Ахборотномаси" ҳамда "Куч-адолатда" газетаси бирлашган таҳририяти (Ш.Ҳамроев), "Одил судлов" - "Правосудие" журнали таҳририяти (К.Убайдиллоев), Олий суднинг Жамоатчилик ва оммавий ахборот воситалари билан ҳамкорлик бошқармаси (А.Абидов), Ахборот-коммуникация технологияларини жорий қилиш ва ахборот хавфсизлигини таъминлаш бошқармаси (Б.Очилов) суд амалиёти обзори "Ўзбекистон Республикаси Олий суди Ахборотномаси", "Одил судлов" - "Правосудие" журнали ҳамда Олий суднинг веб-сайтида эълон қилинишини таъминласин.

3. Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Маъмурий ишлар бўйича судлов ҳайъати (У.Холов) ҳамда вилоят ва унга тенглаштирилган судлар раислари зиммасига:

ушбу суд амалиёти обзори китобча шаклида чоп этиб, вилоятлар, туманлараро маъмурий судларининг ҳар бир судьясига реестр орқали етказилишини ҳамда суд амалиёти обзори ўрганиш ва амалиётда фойдаланиш самарадорлигини ошириш юзасидан амалий чоралар кўрилишини таъминлаш;

суд амалиёти обзори барча судьялар иштирокида ўрганиш мақсадида **2022 йилнинг сентябрь ойида** видеоконференцалоқа режимида семинар машғулоти ўтказиш;

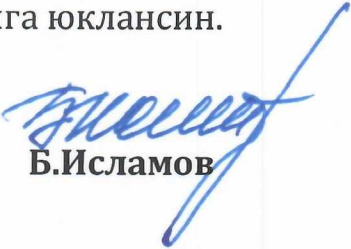
бажарилган ишлар ҳақидаги батафсил маълумотни Олий суднинг Пленуми ва Раёсати котибиятига электрон шаклда **2022 йилнинг 1 октябрига қадар** тақдим этиш юклансин.

4. Ушбу қарор вилоят ва унга тенглаштирилган маъмурий судларига, туманлараро маъмурий судларига амалиётда фойдаланиш ва ишларни

кўришда йўл қўйилган камчиликларни бартараф этиш бўйича чораларни кўриш учун юборилсин.

5. Мазкур қарорнинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Олий суди раисининг биринчи ўринбосари - маъмурий ишлар бўйича судлов ҳайъати раиси Р.Махмудова зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси
Олий суди раиси

Б.Исламов

**Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Маъмурий ишлар бўйича
судлов ҳайъати томонидан 2022 йилнинг иккинчи чорагида кассация
тартибида кўрилган ишлар бўйича суд амалиёти**

О Б З О Р И

Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Суд-ҳуқуқ тизимини янада такомиллаштириш ва суд ҳокимияти органларига ишончни ошириш чора-тадбирлари тўғрисида" 2018 йил 13 июлдаги ПФ-5482-сонли Фармони, Ўзбекистон Республикаси Олий суди Раёсатининг "Суд амалиёти обзорларини тайёрлаш ва эълон қилиш тўғрисида" 2018 йил 27 июлдаги РС-44-18-сонли қарорининг 2-банди ижросини таъминлаш мақсадида, Олий суднинг маъмурий ишлар бўйича судлов ҳайъати томонидан 2022 йилнинг иккинчи чорагида кассация тартибида кўрилган ишлар бўйича суд амалиёти обзори тайёрланди.

Статистик таҳлиллардан кўринишича, 2022 йил иккинчи чорагида Олий суднинг Маъмурий ишлар бўйича судлов ҳайъати томонидан кассация шикоятлари (протестлари) асосида 382 та иш кўриб чиқилган бўлиб, шундан 306 таси бўйича суд ҳужжатлари ўзгаришсиз қолдирилган, 2 таси бўйича суд ҳужжатлари ўзгартирилган, 66 таси бўйича суд ҳужжатлари бекор қилинган, 1 таси бўйича кассация шикояти кўрмасдан қолдирилган, 7 таси бўйича иш юритиш тугатилган.

Шунингдек, ишни кассация тартибида такроран кўриш тўғрисидаги протестлар бўйича 11 та иш кўриб чиқилган.

Таҳлил натижаларига кўра, биринчи ва апелляция инстанцияси судлари томонидан аксарият ҳолларда ишлар тўғри ҳал этилган бўлса-да, баъзи ҳолатларда моддий ва процессуал ҳуқуқ нормалари бузилишига йўл қўйилгани аниқланган бўлиб, буни қуйидаги мисоллардан кўриш мумкин.

1. Судга тааллуқлиликка оид процессуал ҳуқуқ нормалари бузилганлиги суд қарорларини бекор қилиб, ариза иш юритишдан тугатишга асос бўлади.

Вилоят маъмурий суди апелляция инстанциясининг 2022 йил 5 апрелдаги қарори билан ўзгаришсиз қолдирилган туманлараро маъмурий судининг 2022 йил 23 февралдаги ҳал қилув қарори билан Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатасининг МЧЖ манфаатида вилоят давлат солиқ бошқармасининг 2021 йил 28 декабрдаги қарорини ҳақиқий эмас деб топиш ҳақидаги аризасини қаноатлантириш рад этилган.

Аниқланишича, жавобгарнинг 2021 йил 28 декабрдаги қарори МЧЖда ўтказилган сайёр солиқ текшируви натижалари бўйича чиқарилган бўлиб, жамиятга нисбатан ушбу текширишда аниқланган камомад учун Солиқ кодексининг 223-моддасига асосан 20 фоиз миқдорида молиявий жарима қўлланилган.

Солиқ кодекси 231-моддасининг тўртинчи қисмига кўра, солиқ органининг сайёр солиқ текширувлари ва солиқ аудити натижалари бўйича қабул қилган қарорлари устидан суд тартибида шикоят қилиш фақат юқори турувчи солиқ органига шикоят қилинганидан кейингина мумкин бўлади.

Аниқланишича, аризачи ушбу қонун талабига риоя этган ҳолда юқори турувчи солиқ органига шикоят қилмаган бўлса-да, Ўзбекистон Савдо-саноат палатасининг аризаси суд иш юритувида 2022 йил 8 февралда қабул қилинган.

Бироқ, судлар томонидан аризачи томонидан низони судгача бартараф қилиш чоралари кўрилмаганлигига ва бундай ҳолатда ариза судга тааллуқли бўлмаслигига эътибор қаратилмасдан, ариза иш юритишга қабул қилиниб, мазмунан кўрилган.

Шу сабабли кассация инстанцияси судининг 2022 йил 31 майдаги қарори билан мазкур иш юзасидан суд қарорлари бекор қилиниб, ариза бўйича иш юритишни тугатиш ҳақида янги қарор қабул қилинган.

2. Ер участкасини фермер хўжаликларига ажратиш тартибига оид қонунчиликдаги моддий нормалар инобатга олинмаганлиги суд ҳужжати бекор қилинишига сабаб бўлади.

Вилоят маъмурий суди апелляция инстанциясининг 2021 йил 25 майдаги қарори билан ўзгаришсиз қолдирилган туманлараро маъмурий судининг 2022 йил 1 апрелдаги ҳал қилув қарори билан аризачи фермер хўжалигининг жавобгар туман ҳокимининг 2020 йил 31 декабрдаги 1229/12-сонли қарорини ҳақиқий эмас деб топиш ҳақидаги аризасини қаноатлантириш рад қилинган.

Иш ҳужжатларига кўра, туман ҳокимининг 2020 йил 31 декабрдаги 1229/12-сонли қарори билан учинчи шахс МЧЖга “Оқтерак” хўжалиги ҳудудидан 92,37 га ер участкаси 30 йил муддатга ижарага берилган.

Аммо, фермер хўжалиги низоли ер участкаси бўйича бир неча бор ёзма равишда прокуратурага, оғзаки ва ёзма равишда туман ҳокимлигига мурожаат қилган.

Шунга қарамай, низоли ер участкаси танловга қўйилмасдан учинчи шахсга ижарага берилган. Бунинг оқибатида эса аризачи ушбу ер участкасига талабгор сифатида танловда қатнашиш ҳуқуқидан маҳрум бўлган.

Ер кодекси 24-моддасининг ўнинчи қисмига кўра (низодаги қарор чиқарилган пайтда амалда бўлган таҳрири), ер участкаларини ижарага

бериш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 30 октябрдаги 476-сонли қарори билан тасдиқланган “Ер участкаларини фермер хўжаликларига узоқ муддатли ижарага бериш тартиби тўғрисида”ги Низомнинг (2021 йил 24 ноябрга қадар амалда бўлган) 2-бандига кўра, ер участкалари фермер хўжаликларига очиқ танлов асосида ижарага берилади.

Бироқ, учинчи шахсга низоли ер участкаси юқорида қайд этилган қонунчилик нормаларига риоя этилмасдан очиқ танловсиз ижарага берилган.

Судлар юқорида баён қилинган нормаларга амал қилмасдан шошма-шошарлик билан аризани рад этиш ҳақида асоссиз хулосага келган.

Шу сабабли кассация инстанцияси судининг 2022 йил 21 июндаги қарори билан мазкур иш юзасидан суд қарорлари бекор қилиниб, арз қилинган талаб қаноатлантирилган.

3. Ер муносабатларига оид қонунчиликдаги нормаларни нотўғри қўллаш суд ҳужжатини бекор қилинишига олиб келади.

Вилоят маъмурий суди апелляция инстанциясининг 2021 йил 19 ноябрдаги қарори билан ўзгаришсиз қолдирилган туманлараро маъмурий судининг 2021 йил 29 сентябрдаги ҳал қилув қарори билан аризачи “А”нинг жавобгар туман ҳокимининг 2021 йил 24 майдаги 407-Қ-сонли қарорини ҳақиқий эмас деб топиш ҳақидаги аризаси қаноатлантирилган.

Иш ҳужжатларига кўра, туман ҳокимининг 2015 йил 13 майдаги 628-Қ-сонли қарори билан аризачига “Навоий” МФЙ, Толзор кўчасидан “Савдо ва маиший хизмат кўрсатиш шохобчаси” биносини қуриш учун 1.500 кв.метр ер участкаси ажратилган.

Туман ҳокимининг 2021 йил 24 майдаги 407-Қ-сонли қарори билан учинчи шахс фуқаро “Б”га “Навоий” МФЙ, Толзор кўчасидан уй-жой қуриш учун 600 кв.метр ер участкаси ажратилган. Мазкур қарорни қабул қилишга асос сифатида учинчи шахс “Б”нинг “Ибн Сино” МФЙ, Мерос кўчаси, 2-уйда жойлашган турар жойи бузилганлиги кўрсатилган.

Бироқ, туман ҳокимининг 2015 йил 13 майдаги 628-Қ-сонли қарори билан аризачига 1.500 кв.метр ер участкаси ажратилган бўлса-да, мазкур қарор давлат рўйхатидан ўтказилмаганлиги сабабли ер участкасига нисбатан ҳуқуқ вужудга келмаган.

Ер кодексининг 31-моддасига кўра, юридик ва жисмоний шахсларнинг ер майдонига бўлган ҳуқуқи жойнинг ўзида чегаралар белгиланганидан, ер участка-ларининг планлари (чизмалари) ва тавсифлари тузилиб, ер участка-ларига бўлган ҳуқуқ давлат рўйхатига олинганидан кейин вужудга келади.

Биринчи инстанция суди низоли қарор аризачининг ҳуқуқини бузган деб ҳисоблаш учун асослар аниқланмаганлигига эътибор қаратмасдан, моддий ҳуқуқ нормаларини нотўғри қўллаган ҳолда аризани қаноатлантирган.

Апелляция инстанцияси суди томонидан эса ушбу хатолик тузатилмаган ва суд қарори ўзгаришсиз қолдирилган.

Бу эса кассация инстанцияси судининг 2022 йил 24 июндаги қарори билан суд қарорларини бекор қилиб, аризани рад қилиш ҳақида янги қарор қабул қилишга асос бўлган.

4. Вакилнинг ваколатларига аниқлик киритилмаслиги суд томонидан нотўғри хулосага келишга, оқибатда суд қарори бекор қилинишига сабаб бўлади.

Аризачи фермер хўжалигининг жавобгар туман ҳокимлигига нисбатан ҳокимнинг 2019 йил 1 мартдаги 1017-сонли ва 2019 йил 6 мартдаги 1339-сонли қарорларини ҳақиқий эмас деб топиш ҳақидаги аризаси бўйича туман маъмурий судининг 2020 йил 5 октябрдаги ҳал қилув қарори билан ариза қаноатлантиришдан рад этилган.

Мазкур суд қарорига нисбатан апелляция шикояти (протест) келтирилмаган.

Туманлараро маъмурий судининг 2021 йил 21 декабрдаги ажрими билан аризачи вакили “А”нинг суд қарорини янги очилган ҳолатларга кўра қайта кўриш ҳақидаги аризаси рад этилган.

Вилоят маъмурий суди апелляция инстанциясининг 2022 йил 10 февралдаги қарори билан биринчи инстанция судининг ажрими бекор қилиниб, суд қарорини янги очилган ҳолатларга кўра қайта кўриш ҳақидаги ариза кўрмасдан қолдирилган.

Иш ҳужжатларига кўра, 2021 йил 4 октябрь куни фермер хўжалиги раҳбари “Б” фуқаро “А”га 2022 йил 3 октябргача бўлган муддатга фермер хўжалиги номидан иш юритишга ваколат берган.

Фермер хўжалиги раҳбари “Б” 2021 йил 2 ноябрда вафот этган.

Апелляция инстанцияси суди фермер хўжалиги раҳбари сифатида ишончнома берган “Б” вафот этганлиги ҳамда фермер хўжалиги тугатилганлиги сабабли “А”ни фермер хўжалиги номидан аризани имзолаш ҳуқуқига эга бўлмаган деб ҳисоблаб, биринчи инстанциянинг ажримини бекор қилган ва аризани кўрмасдан қолдирган.

Фуқаролик кодекси 141-моддаси биринчи қисмининг 4-бандига кўра, ишончноманинг амал қилиши номидан ишончнома берилган юридик шахс фаолиятининг тўхтатилиши билан бекор бўлади.

Бундай ҳолатда аризани Фуқаролик кодекси 141-моддаси биринчи қисмининг 6-бандига кўра, кўрмасдан қолдириш учун асослар мавжуд бўлмаганлиги инobatга олинмаган.

Бироқ, ишончнома “Б” томонидан фуқаро сифатида эмас, балки юридик шахс бўлган фермер хўжалиги номидан берилганлиги, фермер хўжалигини тугатилганлигини тасдиқловчи далиллар мавжуд эмаслиги апелляция инстанцияси суди томонидан инобатга олинмаганлиги сабабли, кассация инстанциясининг 2022 йил 10 майдаги қарори билан апелляция инстанциясининг қарори бекор қилиниб, иш янгидан кўриш учун апелляция инстанцияси судига юборилган.

5. Аризани судга тааллуқли эмаслиги сабабли қабул қилишдан рад этишда қонун талаблари инобатга олинмаганлиги ажрим бекор қилинишига сабаб бўлади.

Вилоят маъмурий суди апелляция инстанциясининг 2022 йил 14 февралдаги қарори билан ўзгаришсиз қолдирилган туманлараро маъмурий судининг 2021 йил 23 декабрдаги ажрими билан аризачи МЧЖнинг Ўзбекистон Республикаси Марказий банкига нисбатан мансабдор шахснинг хатти-ҳаракатини қонунга ҳилоф деб топиш ва мажбурият юклаш ҳақидаги аризасини иш юритишга қабул қилиш рад этилган.

Аниқланишича, Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки ижро аппарати раҳбарининг 2021 йил 25 октябрдаги 26-23/1215-сонли хати билан жамият директори “А”нинг 2021 йил 18 октябрдаги 18/10-21-сонли мурожаати “Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари тўрисида”ги Қонуннинг 25-моддасига асосан тегишлилиги бўйича кўриб чиқиш учун “Б” АТБ бошқарувига юборилган ҳамда мурожаат кўриб чиқиш натижаларини 2021 йил 2 ноябрга қадар ариза муаллифи ва Марказий банкка юбориш белгиланган. Бундан норози бўлган аризачи судга мурожаат қилган.

Ўзбекистон Республикаси “Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида”ги Қонуни 3-моддасининг биринчи қисмига кўра, Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг ҳуқуқий мақоми, ваколатлари, вазифалари, фаолиятини ташкил этиш Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, ушбу Қонун ҳамда бошқа қонунчилик ҳужжатлари билан белгиланади.

Ўзбекистон Республикаси “Банклар ва банк фаолияти тўғрисида”ги Қонунининг 4-моддасига кўра, Ўзбекистон Республикаси Марказий банки банк фаолияти соҳасини тартибга солувчи ва лицензиялаш, тартибга солиш ҳамда пруденциал назорат бўйича ваколатларни амалга оширувчи давлат органи ҳисобланади.

Биринчи инстанция суди юқорида қайд этилган қонун нормаларига амал қилмасдан аризачининг талаби маъмурий судга тааллуқли эмас деб ҳисоблаб, аризани иш юритишга қабул қилишни рад қилган, апелляция инстанцияси суди эса биринчи инстанция судининг хулосаси билан келишган.

Кассация инстанцияси суди юқоридаги қонун талабларига мувофиқ Марказий банк давлат органи ҳисобланиши ва унинг мансабдор шахслари

хатти-ҳаракатлари устидан шикоятлар маъмурий судга тааллуқлилигини инобатга олиб, 2022 йил 18 майдаги қарори билан ушбу суд қарорлари бекор қилиниб, МЧЖнинг аризаси уни қабул қилиш масаласини кўриб чиқиш учун биринчи инстанция судига юборилган.

6. Апелляция инстанцияси суди иш учун аҳамиятга эга бўлган ҳолатларга нотўғри баҳо бериб, моддий ва процессуал ҳуқуқ нормаларини нотўғри талқин қилган ҳолда мазмунан тўғри бўлган биринчи инстанциянинг ҳал қилув қарори асоссиз равишда бекор қилиши апелляция инстанцияси судининг қарорини бекор қилишга асос бўлади.

Маъмурий суднинг 2021 йил 29 ноябрдаги ҳал қилув қарори билан аризачи МЧЖнинг туман ҳокимлигига нисбатан ҳокимнинг 2019 йил 26 мартдаги 2145-сонли, 2019 йил 30 декабрдаги 14339-14347-сонли ва 2020 йил 17 апрелдаги 335-сонли қарорларини ҳақиқий эмас деб топиш тўғрисидаги аризаси қаноатлантириш рад этилган.

Вилоят маъмурий суди апелляция инстанциясининг 2022 йил 27 январдаги қарори билан ҳал қилув қарори бекор қилиниб, аризани қаноатлантириш ҳақида янги қарор қабул.

Иш ҳужжатларига кўра, туман ҳокимининг 2018 йил 14 мартдаги 733-сонли қарори билан “Бобур” МФЙ, Бобур кўчаси ҳудудида жойлашган МЧЖ атрофидаги 4.530 кв.метр ер участкасини МЧЖга ободонлаштириш ва қурилиш қилмаслик шарти билан бириктириб берилган ҳамда ушбу қарор 2018 йил 26 мартда 68/2-сонли рақам билан давлат рўйхатидан ўтказилган.

Шунингдек, туман ҳокимининг 2019 йил 26 мартдаги 2145-сонли қарори билан “Бобур” МФЙ, Бобур кўчаси ҳудудидан учинчи шахслар “Б”га 200 кв.метр, 2019 йил 30 мартдаги 14339-сонли қарори билан “В”га 50 кв.метр, 14340-сонли қарори билан “Г”га 50 кв.метр, 14341-сонли қарори билан “Д”га 50 кв.метр, 14342-сонли қарори билан “Е”га 50 кв.метр, 14343-сонли қарори билан “Ж”га 100 кв.метр, 14344-сонли қарори билан “И”га 150 кв.метр, 14345-сонли қарори билан “К”га 50 кв.метр, 14346-сонли қарори билан “Л” ХКга 50 кв.метр, 14347-сонли қарори билан “М”га 50 кв.метр ер майдонлари савдо-дўкони қуриш учун ажратилган бўлиб, учинчи шахслар “Д” ва “К”дан ташқари, барча учинчи шахсларнинг қарорлари тегишли тартибда давлат рўйхатидан ўтказилган.

Туман ҳокимининг 2020 йил 17 апрелдаги 335-сонли қарори билан туман ҳокимининг 2018 йил 14 мартдаги 733-сонли қарори бекор қилинган. Чунки МЧЖ томонидан низоли ер участкасида ободонлаштириш борасида бирон-бир иш амалга оширилмаган, унда фуқаролар томонидан 2019 йилда қурилиш ишлари ва тупроқ тўлдириш ишлари амалга оширилган бўлиб, аризачи томонидан қурилиш ишлари тўсқинлик қилинмаган ва эътироз билдирилмаган.

Апелляция инстанцияси суди аризачининг судга ариза бериш муддатини муҳокама қилиб, Фуқаролик кодексининг 164-моддасида кўрсатилган мулк ҳуқуқи муддатсизлиги ҳақидаги қонун талаби, 2020 йилнинг март ойидан “Covid-19” пандемияси бошланганлиги, аризачининг вакили А,нинг тушунтиришига асосланган ҳолда аризачининг ўтказиб юборилган судга мурожаат қилиш муддатини тиклаган.

Бироқ, аризачи биринчи инстанция судида ариза беришнинг ўтказиб юборилган муддатни узрли деб топиш ҳақида илтимоснома бермаган ва апелляция инстанцияси судида илтимоснома билан мурожаат қилиб, ариза беришнинг ўтказиб юборилган муддатини тан олиб, ўтказиб юборилган муддатни узрли деб топишни сўраган бўлса-да, мазкур илтимосномада ўтказиб юборилган муддатини узрли деб топишга бирон-бир асос келтирмаган ва муддатни тиклашга асос бўладиган бирон-бир далил тақдим қилмаган.

Апелляция инстанцияси суди муддатини нотўғри тиклаб, биринчи инстанция судининг қонуний ва асосли ҳал қилув қарорини бекор қилган.

Шу сабабли кассация инстанциясининг 2022 йил 21 июндаги қарори билан апелляция инстанциясининг қарори бекор қилиниб, биринчи инстанция судининг ҳал қилув қарори ўзгаришсиз қолдирилган.

7. Иш юритишни МСИЮтКнинг 108-моддаси 2-бандига асосан тугатишда суднинг айтиб берилган шахслар ўртасидаги, айтиб берилган предмет тўғрисидаги ва айтиб берилган асослар бўйича низо юзасидан қонуний кучга кирган ҳал қилув қарори мавжудлигини аниқламаслик суд ҳужжатини бекор қилишга асос бўлади.

Аризачи “А” судга ариза билан мурожаат қилиб, жавобгар туман ҳокимининг 2002 йил 16 январдаги 65-сонли қарорини ҳақиқий эмас деб топишни сўраган.

Вилоят маъмурий суди апелляция инстанциясининг 2021 йил 27 майдаги қарори билан ўзгаришсиз қолдирилган туманлараро маъмурий судининг 2021 йил 15 мартдаги ажримига кўра, ариза МСИЮтК 108-моддасининг 2-бандига асосан иш юритишдан тугатилган.

Биринчи инстанция суди “А” 2016 йилда даъвогар “Б”нинг жавобгар туман “Ермулккадастр” хизмати давлат корхонаси ва бошқаларга нисбатан туман ҳокимининг 2002 йил 16 январдаги 65-сонли қарорини ҳақиқий эмас деб топиш ҳақидаги фуқаролик ишида қатнашганлиги билан асослаган.

Бироқ, суд томонидан “А”нинг акаси даъвогар бўлган мазкур фуқаролик ишида фақатгина учинчи шахс сифатида иштирок этиб, ўз ҳуқуқини тиклашга қаратилган бирон-бир мустақил талаб келтирмаганлиги инобатга олинмаган ва айтиб берилган шахслар ўртасида, айтиб

бир предмет тўғрисида ва айтилиб бериладиган бир асослар бўйича низо кўрилган деб ҳисоблаб, иш юритишни тугатиш ҳақида нотўғри хулосага келган.

Шу сабабларга кўра, Олий суд Маъмурий ишлар бўйича судлов ҳайъатининг 2022 йил 10 июндаги қарори билан суд ҳужжатлари бекор қилиниб, иш мазмунан кўриш учун биринчи инстанция судига юборилган.

8. Ишда иштирок этишга жалб қилинмаган, аммо ҳуқуқлари ва мажбуриятлари тўғрисида суд ҳал қилув қарори қабул қилган шахслар биринчи инстанция судининг қонуний кучга кирмаган ҳал қилув қарори устидан апелляция шикояти беришга ҳақли.

Аризачи “А” судга мурожаат қилиб, жавобгар шаҳар ҳокимининг 2019 йил 15 апрелдаги 346-сонли қарорини ҳақиқий эмас деб топишни сўраган.

Туманлараро маъмурий судининг 2021 йил 22 февралдаги ҳал қилув қарори билан ариза қаноатлантирилиб, шаҳар ҳокимининг 2019 йил 15 апрелдаги 346-сонли қарори ҳақиқий эмас деб топилган.

Суд томонидан ишни кўришда “Б” ишга учинчи шахс сифатида жалб қилинмаган.

Вилоят маъмурий суди судьясининг 2021 йил 27 декабрдаги ажрими билан ҳал қилув қарорига нисбатан ишга жалб қилинмаган шахс – “Б” томонидан келтирилган апелляция шикояти низолашилган шаҳар ҳокимининг 2019 йил 15 апрелдаги 346-сонли қарори унинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига дахл қилмаслиги, ушбу қарор билан мулк ҳуқуқи эътироф этилган “В” билан унинг қонуний никоҳда эканлиги ёки бўлганлигини тасдиқловчи далиллар тақдим этилмаганлиги кўрсатилган.

Бироқ, учинчи шахслар “В” ва “Б” 2018 йил 14 августдан қонуний никоҳда бўлиб, биргаликдаги турмушларидан бир нафар вояга етмаган фарзандлари борлиги суд томонидан аниқланмаган.

Шунингдек, суд томонидан ҳал қилув қарори қабул қилинган вақтда фуқаролик ишлари бўйича туманлараро судининг даъвогар “Б”нинг жавобгар “В”га нисбатан ушбу уйни умумий мулк деб топиш, улушни белгилаш ва натура шаклида бўлиш ҳақидаги аризасини қаноатлантириш ҳақидаги 2020 йил 20 ноябрдаги ҳал қилув қарори қонуний кучда бўлганлиги ҳам аниқланмаган (ушбу ҳал қилув қарори вилоят суди фуқаролик ишлари бўйича судлов ҳайъатининг 2021 йил 24 ноябрдаги ажрими билан бекор қилиниб, даъвони рад этиш ҳақида янги қарор қабул қилинган).

Шу сабабларга кўра, Олий суд Маъмурий ишлар бўйича судлов ҳайъатининг 2022 йил 28 июндаги қарори билан апелляция инстанцияси судьясининг ажрими бекор қилиниб, апелляция шикояти апелляция инстанциясида кўриш учун юборилган.

9. Ишни кўриш давомида барча учинчи шахслар доирасини аниқламаслик ва уларни тегишли тартибда жалб қилмаслик ҳар қандай ҳолатда суд ҳужатини бекор қилишга асос бўлади.

Аризачи "А" судга мурожаат қилиб, жавобгар туман ҳокимининг 2020 йил 29 декабрдаги 1532-сонли қарорини ҳақиқий эмас деб топишни сўраган.

Вилоят маъмурий суди апелляция инстанциясининг 2021 йил 4 майдаги қарори билан ўзгаришсиз қолдирилган туманлараро маъмурий судининг 2021 йил 2 февралдаги ҳал қилув қарори билан ариза қаноатлантирилган.

Апелляция инстанцияси биринчи инстанция суди томонидан "Б", "В" МЧЖ, "Г" ФХ ва "Д" МЧЖ ишга манфаатдор шахс сифатида жалб қилинмаганликларига ва аризачига ажратилган ер билан фуқаро "Б"га ижарага топширилган тутзорлар, шунингдек, "Г" ФХга ажратилган ерларнинг ўзаро жойлашувига, бу тутзорлар "В" МЧЖга ажратилган-ажратилмаганлигига аниқлик киритилмаганлигига эътибор қаратилмасдан, биринчи инстанция суди томонидан йўл қўйилган процессуал ҳуқуқ нормалари бузилганлигига эътибор қаратмаган.

Олий суд Маъмурий ишлар бўйича судлов ҳайъатининг 2022 йил 16 июндаги қарори билан шу сабабларга кўра суд ҳужжатлари бекор қилиниб, иш янгидан кўриш учун биринчи инстанция судига юборилган.